

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy senátu Tomáše Langáška a soudců Josefa Baxy, Radana Malíka, Petra Mikeše (soudce zpravodaj), Pavla Molka, Miloslava Výborného a Daniely Zemanové, v právní věci navrhovatele: **Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa Miroslava Sládka**, se sídlem Štefánikova 119/50, Brno, proti odpůrcům **1) Státní volební komise**, se sídlem nám. Hrdinů 3, Praha 4, **2) ANO 2011**, Babická 2329/2, Praha, **3) MUDr. Ladislav Václavec**, ve věci návrhu na vyslovení neplatnosti voleb do Senátu Parlamentu České republiky konaných ve dnech 7. a 8. 10. 2016 a 14. a 15. 10. 2016 ve volebním obvodu č. 64 se sídlem v Bruntálu,

t a k t o :

- I. Návrh **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Návrh

[1] Návrhem došlým soudu dne 25. 10. 2016 se navrhovatel domáhá vyslovení neplatnosti voleb do Senátu Parlamentu České republiky konaných ve dnech 7. a 8. 10. 2016 a 14. a 15. 10. 2016 v senátním volebním obvodu č. 64 se sídlem v Bruntálu.

[2] V první řadě poukazuje na to, že v prvním kole voleb, které proběhlo 7. a 8. 10. 2016, byl v daném volebním obvodu největší počet neplatných hlasů, který se vymyká nejen průměru, ale i možné statistické chybě. Pokud lze voliče v tomto obvodu považovat za stejně inteligenčně vybavené, jako obyvatele jakéhokoliv jiného obvodu v České republice, není možné považovat takový počet neplatných hlasů jen za nepochopení pokynů doprovázejících volební lístky. To vede k důvodnému podezření na záměrnou manipulaci s hlasy, které nelze vyloučit jinak, než přepočítáním všech odevzdaných hlasovacích lístků.

[3] Dále poukazuje na nerovné postavení kandidátů, které je založeno zvýhodněním kandidátů těch politických stran, které mají zastoupení v Poslanecké sněmovně a které pobírají z tohoto titulu příspěvky ze státního rozpočtu. Jejich kandidátům nemohou nezávislí kandidáti nebo zástupci stran, které příspěvky ze státního rozpočtu nedostávají, konkurovat (například způsobem volební kampaně) a nemají reálnou šanci ve volbách uspět. Volby v důsledku tohoto jevu nejsou svobodné ani demokratické, je porušena volná soutěž politických stran a omezen přístup občanů k politickým funkcím za rovných podmínek. Nejvyšší správní soud by měl z tohoto důvodu předložit věc Ústavnímu soudu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy.

[4] Veřejnoprávní média v České republice neposkytují nezávislým kandidátům nebo kandidátům menších stran dostatečný prostor k prezentaci. Jimi vysílané předvolební průzkumy politických preferencí v těchto senátních volbách často neodpovídaly realitě a sloužily k manipulaci s veřejným míněním. Nevyváženost vysílaných údajů je v rozporu s právem na informace, s právem na rovný přístup k voleným funkcím a s právem na svobodnou soutěž politických stran.

[5] Občanům bez bytu a domovní schránky nemohly být předem doručeny volební lístky, letáky a jiné předvolební materiály. Bezdomovci nepatří do žádného volebního okrsku, nemají proto možnost využít své volební právo. Tím je porušeno jejich právo podílet se na správě veřejných věcí a volební právo nelze označit za všeobecné.

[6] Na základě uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud vyslovil neplatnost voleb do Senátu v senátním volebním obvodu č. 64 se sídlem v Bruntálu.

II. Vyjádření odpůrců

[7] Odpůrce 1) se k extrémně vysokému počtu neplatných hlasů a manipulaci s nimi vyjádřil tak, že se týkají věcné působnosti okrskové volební komise, případně Českého statistického úřadu, a proto se k nim nemůže vyjádřit.

[8] Dále se ve svém vyjádření zaměřil především na realizaci volebního práva osob bez faktického trvalého pobytu, poukázal na právní úpravu zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), dle kterého mají tyto osoby trvalý pobyt v místě sídle ohlašovny. Zde jsou vedeny ve stálém seznamu voličů a do sídla ohlašovny jsou jim doručovány i volební lístky. Ani další námitky nepovažoval za důvodné, a to s odkazem na konstantní judikaturu Ústavního a Nejvyššího správního soudu.

[9] Ostatní odpůrci se k návrhu nevyjádřili.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[10] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval tím, zda jsou splněny podmínky řízení, a shledal, že návrh obsahuje veškeré zákonem stanovené náležitosti (§ 37 odst. 3 a § 93 odst. 2 s. ř. s.), respektive z něj vyplývají nepřímě (vymezení odpůrců, které je dáno § 90 odst. 2 s. ř. s.), a byl podán osobou oprávněnou, neboť jde o politickou stranu, jejíž přihláška k registraci byla v daném volebním obvodu pro volby do Senátu zaregistrována (§ 90 odst. 1 s. ř. s. a § 87 odst. 2 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů - dále jen „volební zákon“), ve lhůtě deseti dnů po vyhlášení celkového výsledku voleb (§ 87 volebního zákona) u věcně a místně příslušného soudu (§ 88 volebního zákona a § 90 s. ř. s.).

[11] Návrhem byl také vymezen okruh účastníků. Podle § 90 odst. 2 s. ř. s. platí: *„V řízení o návrhu na neplatnost voleb nebo na neplatnost hlasování jsou účastníky navrhovatel, příslušný volební orgán, politická strana, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů, na jejichž kandidátní listině byl uveden kandidát, jehož volba byla napadena, nebo nezávislý kandidát. V řízení o návrhu na neplatnost volby kandidáta jsou účastníky navrhovatel, příslušný volební orgán a ten, jehož volba byla napadena.“*

pokračování

[12] Příslušným volebním orgánem ve volbách do Senátu je Státní volební komise. Vítězným kandidátem na senátora byl MUDr. Ladislav Václavec, kterého do voleb přihlásilo hnutí ANO 2011. V pochybnostech je třeba za účastníka řízení při návrhu na neplatnost hlasování nebo neplatnost voleb do Senátu považovat i zvoleného kandidáta, neboť takový návrh ve svém důsledku zahrnuje i vyslovení neplatnosti volby tohoto kandidáta (viz odstavec [11] usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 11. 2014, č. j. Vol 23/2014 – 110, publ. pod č. 3162/2015 Sb. NSS, *ve věci volby senátora Miroslava Antla*). Za účastníka proto považoval Nejvyšší správní soud i zvoleného kandidáta.

[13] Pokud jde o namítané pochybnosti týkající se hlasování, Nejvyšší správní soud se uvedenou otázkou opakovaně zabýval. Zejména je možné poukázat na usnesení ze dne 22. 10. 2014, č. j. Vol 18/2014 – 46, *ve věci volby senátorky Aleny Cabrnocbové*, kde i s ohledem na předchozí judikaturu dospěl k závěru, že přezkum výsledků voleb (§ 87 odst. 2 volebního zákona, § 90 s. ř. s.) vychází z presumpce správnosti závěrů jednotlivých okrskových volebních komisí, nebyl-li v konkrétním případě prokázán opak. Soud sám přistoupí k přepočtu hlasů či přezkoumávání správnosti jejich posouzení pouze na základě zvláště významné indicie, způsobilé vyvolat pochybnosti o správnosti vyhlášeného výsledku voleb. Indicií způsobilou vyvolat pochybnosti o správnosti vyhlášeného výsledku voleb by při těsném volebním výsledku mohl být vysoký počet odevzdaných hlasů označených za neplatné v jednom či několika volebních okrscích (viz např. usnesení z 28. 11. 2006, č. j. Vol 82/2006 – 51, nebo ze dne 23. 11. 2010, č. j. Vol 67/2010 – 47, odst. 22).

[14] Jak vyplývá z oficiálních výsledků zveřejněných Českým statistickým úřadem (dostupných na www.volby.cz) bylo v prvním kole voleb v předmětném obvodu odevzdáno 23 636 platných hlasů, které představovaly 95,36 % platných hlasů. Neplatné hlasy tedy představovaly 4,64 %. Uvedený poměr platných a neplatných hlasů se nijak nevymyká počtu v jiných senátních obvodech, ve kterých také proběhly ve stejném termínu volby do Senátu. Počet neplatných hlasů je naopak oproti některým obvodům nižší. Namátkou platné hlasy pro jiné volební obvody: obvod č. 1 – Karlovy Vary 94,53 %, obvod č. 37 – Jičín 94,86 %, obvod č. 67 – Nový Jičín 93,52 %, obvod č. 70 Ostrava – město 95,65 %, obvod č. 73 – Frýdek-Místek 96,67 %. V uvedeném obvodu navíc nebyly nijak těsné volební výsledky, kdy vítězný kandidát prvního kola MUDr. Ladislav Václavec obdržel 5 883 hlasů představujících 24,88 %, druhý v pořadí Mgr. Ladislav Sekanina 4 394 hlasů představujících 18,59 %, třetí MUDr. Vítězslav Maláč 3 087 hlasů představujících 13,06 %. Kandidát navrhovatele PhDr. Miroslav Sládek, který skončil osmý, získal 773 hlasů představujících 3,27 %. V daném volebním obvodu tedy nenastala tvrzená indicie způsobilá vyvolat pochybnosti o správnosti vyhlášeného výsledku voleb, když v daném obvodu nebyl počet neplatných hlasů nijak nadprůměrný, a navíc nebyl ani těsný volební výsledek.

[15] V této souvislosti soud připomíná stěžejní úlohu okrskových volebních komisí, které jsou oprávněny a povinny dohlížet na zákonnost průběhu voleb a zjišťování jejich výsledků. Kterýkoliv kandidující subjekt (tzn. politická strana nebo hnutí, jejich koalice či nezávislý kandidát) je oprávněn delegovat svého člena a náhradníka do všech okrskových komisí ve volebním obvodu, kde podal přihlášku k registraci (§ 14e odst. 3 volebního zákona). Je proto primárně věcí samotných volebních aktérů, nacházejících se v prostředí svobodné politické soutěže, aby vzájemně kontrolovali dodržování stanovených pravidel. Součástí této kontroly je samozřejmě, ovšem pouze jako *ultima ratio*, také volební soud. Ten by měl do volebního procesu zasáhnout pouze výjimečně, a to pokud se ostatní prostředky kontroly ukázaly jako neúčinné, nebo nelze spravedlivě požadovat jejich vyčerpání a současně existují konkrétní skutečnosti naznačující porušení těchto pravidel způsobem, který mohl ovlivnit výsledek voleb (srov. usnesení č. j. Vol 67/2010 – 47).

[16] Navrhovatel byl oprávněn delegovat své zástupce do všech okrskových volebních komisí ve volebním obvodu, jejichž prostřednictvím mohl kontrolovat průběh celého volebního procesu. Členové volební komise se podílejí také na sčítání konečného výsledku voleb a posuzování platnosti hlasovacích lístků, přičemž právě skutečnost, že jsou delegováni různými politickými subjekty, má zaručit jejich vzájemnou kontrolu.

[17] Nejvyšší správní soud již ve své předchozí judikatuře upozornil, že pokud by došlo k pochybení na úrovni okrskové volební komise, měla by být sjednána náprava pokud možno hned „na místě“ (viz usnesení č. j. Vol 67/2010 – 47). Role volebního soudu nemá být zvýrazněna a prostor pro jeho vlastní aktivitu nemá vzniknout pouze tím, že se některý ze soutěžících vzdá účasti v základním kontrolním orgánu, jímž jsou právě okrskové volební komise. Takový krok sám o sobě nemůže vytvořit prostor pro širší rámec soudního přezkumu.

[18] Námitky týkající se nerovného postavení kandidátů, mediální manipulace a odnětí volebního práva bezdomovcům, jsou formulovány obecně, bez vztahu k napadeným senátním volbám ve volebním obvodu Bruntál. Navrhovatel jimi kritizuje určité společenské jevy a dovozuje rozpor s ústavním pořádkem. Nejvyšší správní soud při přezkumu platnosti voleb používá konstantní judikaturou ustálený postup, při kterém zjišťuje, zda došlo k nezákonnosti; zda toto porušení mělo vztah k celkovým výsledkům voleb v napadeném obvodu, a zda je dána zásadní intenzita této zjištěné nezákonnosti, která musí v konkrétním případě dosahovat takového stupně, aby bylo možno důvodně se domnívat, že pokud by k nezákonnému jednání nedošlo, nebyl by kandidát zřejmě vůbec zvolen (viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 7. 2007, č. j. Vol 6/2004 - 12). Výhrady navrhovatelů zpochybňujících platnost voleb je tedy nutno spojit s konkrétními nedostatky těchto voleb.

[19] Námitka nerovného postavení kandidátů politických stran zastoupených v Poslanecké sněmovně a ostatních kandidátů napadá obecně systém financování politických stran v České republice a namítá jeho protiústavnost, která ovlivňuje i průběh a výsledky voleb v podobě výhodnějšího postavení kandidátů politických stran pobírajících příspěvky od státu. Otázkou finanční podpory politických stran a hnutí se zabýval Ústavní soud v nálezu dne 18. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94 (publ. pod č. 296/1995 Sb.). Zaujal v něm stanovisko, že v Ústavě ani v Listině základních práv a svobod, ani v mezinárodních smlouvách, nelze nalézt oporu pro principiální odmítnutí finanční podpory politických stran státem, pokud tato podpora nepřekročí míru respektující hranici upravenou v čl. 20 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, podle něhož jsou politické strany a politická hnutí odděleny od státu. Financování politických stran v České republice se shoduje s úpravou většiny evropských zemí se srovnatelným systémem politických stran.

[20] V projednávané věci navrhovatel neuvedl skutečnosti, které by zpochybňovaly výše citované závěry Ústavního soudu a to zejména s ohledem na průběh voleb v daném volebním obvodu.

[21] Aktivita veřejnoprávních sdělovacích prostředků v průběhu voleb je navrhovatelem kritizována též pouze v obecné rovině. Obecně lze přisvědčit tvrzení, že případné uveřejnění záměrně nesprávných volebních průzkumů by mohlo narušit svobodnou soutěž politických stran a rovný přístup občanů k voleným funkcím. Navrhovatel však neuvádí, o jaké konkrétní průzkumy se v těchto volbách jednalo a jak ovlivnily jejich platnost. Jde tedy pouze o spekulaci a plošnou kritiku činnosti veřejnoprávních médií, bez vazby na platnost konkrétních voleb. V obecné rovině k otázce působení sdělovacích prostředků ve volebním procesu Nejvyšší správní soud odkazuje na své usnesení ze dne 29. 6. 2006, č. j. Vol 15/2006 - 20.

pokračování

[22] V námitce týkající se odnětí volebního práva bezdomovcům nejsou uvedeny konkrétní osoby, kterým by bylo z důvodu této životní situace znemožněno právo volit. Nejvyšší správní soud souhlasí s tím, že pro výkon volebního práva je podstatné místo trvalého pobytu voliče, v souvislosti s tím poukazuje na právní úpravu místa trvalého pobytu dle § 10 zákona o evidenci obyvatel. Podle tohoto ustanovení si občan zvolí místo trvalého pobytu podle zákonem určených kritérií a podmínek. Zákonná úprava je koncipována tak, aby u každého občana mohlo být v případě potřeby určeno místo trvalého pobytu. U osob, které si místo trvalého pobytu z jakéhokoliv důvodu neurčí, je tímto místem sídlo ohlašovny. Zákon stanoví kritéria pro její místní určení. Je tedy vyloučeno, aby volič nemohl vykonat své volební právo pouze z důvodu, že v době voleb nemá stálé nebo žádné bydliště, tj. faktické místo trvalého pobytu. Tyto osoby musí však v případě zájmu být aktivním voličem projevit součinnost, konkrétně se zajímat o to, jaká ohlašovna je v jejich případě místem trvalého pobytu, zde si vyzvednout hlasovací lístky a v jejím obvodu volit. Nelze proto přisvědčit tvrzením navrhovatele o porušení všeobecnosti voleb či jiného článku Ústavy a Listiny základních práv a svobod.

[23] Žádná z námitek navrhovatele nebyla důvodná, nebyl shledán ani důvod k podání návrhu Ústavnímu soudu dle čl. 95 odst. 2 Ústavy. Nejvyšší správní soud proto návrh na vyslovení neplatnosti voleb zamítl. O návrhu rozhodl dle § 90 odst. 3 s. ř. s. bez jednání.

[24] V souladu s § 93 odst. 4 s. ř. s. soud rozhodl, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. listopadu 2016

Tomáš Langášek
předseda senátu